

Іванюк І. В.
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник відділу
компаративістики інформаційно-освітніх інновацій
Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України
м. Київ, Україна

Визначення потреб вчителів щодо використання ІКТ в умовах дистанційного навчання під час карантину, спричиненого пандемією COVID-19

Останнє десятиліття українська система освіти привертає велику увагу до необхідності інтегрування ІКТ у всі процеси навчання: проголошуються відповідні стратегії, проводяться наукові дослідження, відбувається комп'ютеризація шкіл та інших закладів освіти, вчителі знайомляться з новим обладнанням і цифровими технологіями, методиками запровадження дистанційного навчання тощо.

Однак, реальна проблема створення умов і здійснення дистанційного навчання виникла на практиці як в Україні, так і у всьому світі лише в останній період, коли було запроваджено карантинні заходи у зв'язку з поширенням пандемії COVID-19. Після проголошення урядом і відповідними урядовими установами обов'язкового дистанційного режиму навчання перед вчителями постали реальні виклики з запровадження цієї форми навчання, що потребують нагального розгляду та вирішення.

Наукові співробітники відділу компаративістики інформаційно-освітніх інновацій Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України протягом 27 березня – 4 квітня 2020 року провели онлайн опитування щодо потреб вчителів та інших категорій освітян у здійсненні дистанційного навчання та підвищенні фахового рівня з використання цифрових засобів та ІКТ під час запровадження карантину [1].

Опитування проводилось на всеукраїнському рівні, було анонімним, вибірка складається з 607-ми респондентів та є не репрезентативною. Респондентами були вчителі ЗЗСО, керівники шкіл, а також методисти та

викладачі закладів післядипломної педагогічної освіти та ЗВО, практичні психологи, соціальні педагоги, керівники гуртків, асистенти вчителя та ін.

Серед педагогічної громадськості існує думка, що впровадження ІКТ та використання цифрових засобів в системі загальної середньої освіти відбувається не надто ефективно, проте 95,5% респондентів надали відповідь, що вони здійснюють дистанційне навчання в умовах карантину. При цьому більшість з них витрачає від 2-х до 6-ти годин на самоосвіту щодо використання ІКТ для дистанційного навчання.

Серед респондентів представлено розмаїття освітніх кваліфікацій, однак, переважна кількість опитаних – вчителі, зокрема, вчителі початкових класів. Це засвідчує про їх більшу активність у проведенні дистанційного навчання та залученість до реформи НУШ.

Варто відзначити позитивні моменти, які виявило проведене опитування. Аналіз відповідей респондентів за типами професійної кваліфікації свідчать, що 73% з них є вчителями, які взяли участь в опитуванні. Це може означати, що саме ця група респондентів найбільше зіткнулась з новими викликами, пов'язаними з організацією процесу дистанційного навчання, та активно взялись за їх вирішення під час карантину.

Результати опитування показують, що 95,5% респондентів здійснюють навчально-виховну діяльність в умовах карантину, що говорить нам про відповідальне ставлення до своєї роботи з боку педагогів. Для цього переважна більшість респондентів використали, в першу чергу, ті онлайн інструменти, якими вони впевнено користувались до запровадження карантину, наприклад, Viber - 88,2% та сайт навчального закладу - 62,7%. Також використовуються GoogleClassroom – 45,5%; На урок– 42,7%; Skype – 37,7%; Zoom -28,5%; Telegram – 20,9%.

Позитивна тенденція спостерігається в тому, що 61% вчителів активно займаються самоосвітою для забезпечення та організації дистанційного навчання. При цьому основним попитом користуються авторські уроки на

каналі YouTube – 72,9%, матеріали для освітян на EdEra - 42,3% та Prometheus - 32,5%.

Найбільш ефективними формами професійного розвитку педагогічні працівники вказали вебіари, онлайн курси та майстер класи, онлайн конференції, онлайн семінари та проекти. На це слід звернути увагу з боку установ, що підвищують кваліфікацію педагогів.

Позитивним є те, що вчителі почали опановувати нові онлайн інструменти та шукати зручні для себе й учнів навчальні платформи, що дозволять забезпечити групове дистанційне навчання. Респонденти зазначили, що використовують такі онлайн інструменти, як Viber, Zoom, Google Classroom, онлайн уроки, онлайн тести, Skype, Microsoft Teams, Learning Apps, онлайн ресурси Deutsche Welle, Goethe Institute, відеолекції та чати, тести на платформі «На урок», тести з підготовки до ЗНО, Moodle, Академія Cisco, Facebook, особистий сайт, Instagram, Prometheus, Google disk, WordArt.com, Twitter, презентації та авторські уроки на каналі YouTube, Padlet, Classtime, Evolution, Цифрова освіта, Padlet, Клас Доджио, сервіси Office365, Hangouts Meet, Edpuzzle, Kahoot, Wizer.me, Hangout, Kahoot, LCMS, месенджери, Telegram, OneNote.

З одного боку це свідчить про обізнаність вчителів щодо різноманіття цифрових інструментів для здійснення дистанційного навчання, з іншого боку, результати дослідження свідчать про необхідність знайомити вчителів з засобами, що забезпечують різні освітні потреби та виконують різні задачі.

Питання, пов'язані з проблемами та перешкодами вчителів щодо впровадження дистанційного навчання та підвищення їхньої обізнаності у використанні онлайн засобів виявили таку важливу інформацію, як відсутність чітких інструкцій щодо використання онлайн засобів (особливо для практичних психологів, соціальних педагогів, асистентів вчителів); низький рівень готовності вчителів та закладів освіти до онлайн спілкування в умовах карантину; низьку спроможність ділитись досвідом серед колег. Серед основних перешкод – обмежений доступ до Інтернету – 35,2%; недостатньо

досвіду – 58,7%; недостатньо інформації про онлайн засоби – 20,2%; нечіткі інструкції від адміністрації ЗЗСО – 10%; недостатня мотивація – 7,8%.

Респонденти вказали також на обмеження, які не залежать від системи освіти: перевантаження мережі, обмежений доступ учнів до Інтернету, неготовність батьків, відсутність вдома технічного забезпечення та обладнання та ін.

Важливим питанням було визначення потреб вчителів щодо підвищення кваліфікації в умовах карантину. Отримані відповіді свідчать, що більшість вчителів потребують онлайн курсів та вебінарів, які нададуть їм практичні поради щодо того, яким чином організувати дистанційне навчання та, водночас, забезпечать сертифікатами, що будуть зараховуватись під час атестації педагогічних працівників. Також вони потребують знань і чітких інструкцій щодо використання онлайн інструментів, навчальних платформ для організації групової роботи, відео конференцій. Невелика частина респондентів (10%) зазначили, що потребують супроводу під час проведення дистанційного навчання, бо погано володіють комп'ютером і не вміють використовувати онлайн ресурси.

Отримані результати дають змогу зробити висновок, що вчителі є основними рушіями та агентами здійснення дистанційних заходів в умовах карантину: саме вони навчають онлайн, консультують батьків, здійснюють самоосвіту для підвищення свого фахового рівня. Зміст цієї діяльності має базуватись на чітких інструкціях з боку державних органів влади, управлінь освіти, закладів освіти та післядипломної освіти та за підтримки всіх зацікавлених осіб. Інтегрування спільних цілей, цінностей, завдань, створення можливостей для учнів та вчителів – є основним завданням держави сьогодні.

Література:

1. Іванюк І.В., Овчарук О.В. Результати онлайн опитування «Потреби учителів у підвищенні фахового рівня з питань використання цифрових засобів та ІКТ в умовах карантину»: аналітичні

матеріали. Київ: ІТЗН НАПН України // *Вісник НАПН*. Том 2,
№1(2020). DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-1-7-1>